

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
NACIONALINIO SAUGUMO PAGRINDŲ ĮSTATYMO 5, 6 STRAIPSNIŲ IR PRIEDĖLIO
PAKEITIMO
Į S T A T Y M A S**

1998 m. birželio 4 d. Nr. VIII-770
Vilnius

(Žin., 1997, Nr. [2-16](#))

1 straipsnis. 5 straipsnio 1 dalies pakeitimas

Pakeisti 5 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Vyriausybė, vadovaudamasi Nacionalinio saugumo pagrindais, pateikia Seimui ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo planą, nustato jų rengimo bei vykdymo tvarką, rengia šias programas ir pateikia Seimui, išskyrus valstybės paslaptį sudarančias jų dalis. Dėl pateiktos programos Seimas priima nutarimą.“

2 straipsnis. 6 straipsnio pakeitimas

6 straipsnyje vietoj žodžių „iki kovo 31 d.“ įrašyti žodžius „iki gegužės 1 d.“ ir šį straipsnį išdėstyti taip:

„6 straipsnis. Vyriausybės ataskaitos apie nacionalinio saugumo sistemos plėtrą

Vyriausybė kasmet ne vėliau kaip iki gegužės 1 d. pateikia Seimui metinę ataskaitą apie nacionalinio saugumo sistemos būklę ir plėtrą. Seimas svarsto Vyriausybės ataskaitą ir dėl jos priima rezoliuciją.“

3 straipsnis. Priedėlio pakeitimas ir papildymas

1. Pakeisti 8 skyriaus 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Gynybos veiksmų civilinę vadovybę sudaro Respublikos Prezidentas ir krašto apsaugos ministras. Pagal demokratinės civilių kontrolės principą operacinio vadovavimo karinėms operacijoms ir kitiems gynybos veiksams grandinė prasideda nuo Respublikos Prezidento ir per krašto apsaugos ministrą paprastai eina kariuomenės vadui, o jeigu yra išimtinių aplinkybių, – tiesiai lauko pajėgų vadui, reguliariųjų pajėgų rūšių vadams ar Savanorių pajėgų vadui.“

2. 11 skyriaus 1 dalyje vietoj žodžių „nacionalinį saugumą stiprinančios“ įrašyti žodžius „nacionalinio saugumo stiprinimo“, pakeisti 2 dalį ir šį skyrių išdėstyti taip:

„11 SKYRIUS

ILGALAIKĖS VALSTYBINĖS SAUGUMO STIPRINIMO PROGRAMOS

Svarbiausios ilgalaikės nacionalinio saugumo stiprinimo valstybinės programos:

- krašto apsaugos sistemos ir gynybai reikalingos infrastruktūros plėtotės;
- kariuomenės ir jos aktyvaus rezervo parengimo bei apginklavimo;
- valstybės sienos apsaugos sistemos plėtotės;
- oro erdvės kontrolės sistemos plėtotės ir jos integravimo į vieningą Europos kontrolės sistemą;
- karinių specialistų rengimo, karinio švietimo ir karo mokslo plėtojimo;
- piliečių mokymo ir rengimo pasipriešinimui bei civilinei saugai;
- ekonominių grėsmių mažinimo ir ekonominio saugumo stiprinimo, krašto ūkio funkcionavimo ekstremaliomis sąlygomis;
- valstybės valdžios institucijų funkcionavimo ekstremaliomis sąlygomis;
- valstybės strateginių atsargų kaupimo ir išlaikymo;
- vientisos civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos plėtotės;
- ekologinio saugumo užtikrinimo;

- Ignalinos AE saugios eksploatacijos užtikrinimo iki jos eksploatacijos pabaigos ir po to;
- energetikos sistemos stabilumo ir integravimosi į Europos energetikos sistemas;
- geležinkelio rekonstravimo pagal europinės vėžės standartus, jo integravimo į Europos transporto sistemą;
- svarbiausių nacionalinių išteklių tausojo ir apsaugos;
- natūralaus gyventojų prieaugio palaikymo;
- kovos su nusikalstamumu;
- kovos su korupcija.

Prereikš parengiamos ir kitos programos. Saugumo stiprinimo valstybines programas, išskyrus valstybės paslaptį sudarančias jų dalis, Vyriausybė pateikia Seimui. Dėl pateiktų programų Seimas priima nutarimą. Programos finansuojamos iš valstybės biudžeto ar kitų įstatymuose numatytų šaltinių.“

3. 17 skyriaus pirmojo skirsnio 3 dalyje vietoj žodžių „generalinis kariuomenės inspektorius“ įrašyti žodžius „krašto apsaugos generalinis inspektorius“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„Krašto apsaugos ministras prižiūri ir kontroliuoja kariuomenės parengimą. Šią kontrolę vykdo ministrui pavaldus krašto apsaugos generalinis inspektorius.“

4. Pakeisti 17 skyriaus antrojo skirsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Kariuomenės vadas taikos metu yra tiesiogiai pavaldus krašto apsaugos ministrui, tačiau nepavaldus krašto apsaugos viceministrams.“

5. 17 skyriaus antrojo skirsnio 3 dalyje vietoj žodžių „Krašto apsaugos ministras kariuomenės vado teikimu skiria kariuomenės vado pavaduotoją, kurio“ įrašyti žodžius „Respublikos Prezidentas krašto apsaugos ministro teikimu skiria lauko pajėgų vadą. Jo“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„Respublikos Prezidentas krašto apsaugos ministro teikimu skiria lauko pajėgų vadą. Jo nuolatinės pareigos, teisės ir atsakomybė taikos ir karo metu, taip pat ir tas, kurias jis turi nesant kariuomenės vado, nustato įstatymai.“

6. 17 skyriaus antrojo skirsnio 4 dalyje vietoj žodžių „savanoriškąją krašto apsaugos tarnybą“ įrašyti žodžius „Savanorių pajėgas“, prieš žodį „gynybai“ įrašyti žodžius „ginkluotai valstybės“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„Svarbiausias kariuomenės vado uždavinys taikos metu – parengti visas reguliariosios kariuomenės rūšis, Savanorių pajėgas ir aktyvų kariuomenės rezervą ginkluotai valstybės gynybai, vadovauti valstybės teritorijos apsaugai, teritorinės jūros, ekonominės zonos ir oro erdvės kontrolei bei apsaugai.“

7. Pakeisti 17 skyriaus antrojo skirsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Ginkluoto užpuolimo ar karo padėties atveju kariuomenės vadas Respublikos Prezidento dekretu skiriamas visų Lietuvos Respublikos ginkluotųjų pajėgų vadu, pavaldžiu gynybos veiksniams civilinei vadovybei.“

8. Iš 17 skyriaus antrojo skirsnio 7 dalies antrojo sakinio išbraukti žodžius „jungia ir“, „bei kariuomenės ir kitų ginkluotųjų pajėgų veiksmus“, „operatyvinį ir“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„Gynybos štabas yra bendras valstybės karinės gynybos štabas. Gynybos štabas rengia ginkluotos gynybos planus, koordinuoja kariuomenės rūšių štabų veiklą ir teritorinės gynybos štabų darbą, organizuoja kariuomenės kovinį parengimą bei materialinį aprūpinimą (logistiką). Gynybos štabo struktūra, funkcijos ir atsakomybės paskirstymas nustatomi krašto apsaugos struktūrą reglamentuojančiuose teisės aktuose.“

9. Pakeisti 17 skyriaus trečiąjį skirsnį ir jį išdėstyti taip:

„TREČIASIS SKIRSNIS TERITORINIS VADOVAVIMAS GYNYBAI

Lietuvos teritorija skirstoma į tris karines apygardas.

Krašto apsaugos ministras kariuomenės vado teikimu skiria karinės apygardos vadą, kuris formuoja apygardos teritorinį gynybos štabą (ATGŠ). ATGŠ rengia apygardos teritorijos gynybos

planus, užtikrina apygardos Savanorių pajėgų ir kitų teritorijoje dislokuotų dalinių bei junginių sąveiką.

Krašto apsaugos ministerija steigia apygardose privalomosios karo tarnybos karių šaukimo centrus. Šie centrai tvarko karo prievolininkų ir mobilizacijos personalo apskaitą bei vykdo karo prievolininkų šaukimą.

ATGS organizuoja aktyviojo kariuomenės rezervo karių apmokymą apygardos mokymo centruose ar kariuomenės daliniuose, vykdo komendantūros funkcijas, palaiko ryšius su Šaulių sąjungos būriais.“

10. 18 skyriaus antrajame skirsnyje vietoj termino „reguliuojami kariuomenė“ įrašyti terminą „reguliosios pajėgos“, vietoj termino „savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba“ – terminą „Savanorių pajėgos“, vietoj termino „profesionalioji tarnyba“ – terminą „profesinė karo tarnyba“, 2 dalies paskutinįjį sakinį išbraukti, 4 dalies pirmajame sakinyje vietoj žodžių „ne trumpesnė kaip dvejų metų“ įrašyti žodžius „įstatymo nustatytos trukmės“, iš 7 dalies išbraukti žodį „nuolatinės“, 9 dalyje po žodžio „Kariuomenės“ įrašyti žodžius „skaičių ir principinę“ ir šį skirsnį išdėstyti taip:

„ANTRASIS SKIRSNIS KARIUOMENĖS SUDĖTIS IR FUNKCIJOS

Kariuomenę sudaro:

- reguliosios pajėgos;
- Savanorių pajėgos;
- aktyvusis rezervas.

Reguliosios pajėgos formuojamos Konstitucijos nustatytos privalomosios karo tarnybos, taip pat profesinės karo tarnybos pagrindais. Privalomoji karo tarnyba susideda iš pradinės tarnybos reguliosiose pajėgose ir paskesnės tarnybos aktyviajame rezerve ir yra skirta parengti piliečiams ginkluotai Lietuvos gynybai. Privalomoji karo tarnyba atliekama tik kariuomenėje.

Privalomosios tarnybos reguliosiose pajėgose ir aktyviajame rezerve trukmę, periodiškumą ir kitas sąlygas nustato įstatymai. Įstatymai taip pat nustato darbo vietos apsaugos garantijas privalomosios (pradinės ir rezervo) tarnybos metu.

Šauktinio arba piliečio, kuriam pradinė privalomoji karo tarnyba buvo atidėta, nepriekaištinga ir įstatymo nustatytos trukmės savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba prilyginama pradinei privalomajai karo tarnybai. Įstatymai nustato atvejus ir tvarką, kai tarnyba Savanorių pajėgose gali būti prilyginta privalomajai tarnybai aktyviajame rezerve. Įstatymai nustato aukštųjų ir aukštesniųjų specialiųjų mokyklų studentų karinio apmokymo ir pirminės tarnybos trukmę bei atlikimo tvarką.

Karo padėties, mobilizacijos ir karo atveju tarnybos trukmė neribojama.

Yra dvi rezervo stadijos: tarnyba aktyviajame rezerve ir paskesnis priklausymas individualiam mobilizacijos rezervui.

Kiekvienas tarnybos aktyviajame rezerve prievolininkas turi priskirtą tarnybos vietą dalinyje. Atlikę privalomąją karinę tarnybą reguliosiose pajėgose ir aktyviajame rezerve bei sulaukę įstatymų nustatyto amžiaus piliečiai perkeliama į individualų mobilizacijos rezervą. Individualaus mobilizacijos rezervo asmenys pašaukiami į krašto apsaugos tarnybą ypatingais atvejais arba visuotinės mobilizacijos atveju.

Reguliosias pajėgas sudaro:

- sausumos pajėgos, kurių paskirtis – valstybės teritorijos karinė apsauga ir valstybės gynimas;
- karinės oro pajėgos, kurių paskirtis – oro erdvės kontrolė, apsauga ir gynyba, parama sausumos ir jūrų pajėgoms bei specialiųjų operacijų vykdymas;
- karinės jūrų pajėgos, kurių paskirtis – teritorinės jūros ir išimtinės ekonominės zonos kontrolė, apsauga ir gynyba, pakrančių ir laivybos apsauga, specialiosios užduotys – konvojus, evakuacija ir kt.

Kariuomenės skaičių ir principinę struktūrą krašto apsaugos ministro teikimu tvirtina Seimas.

Taikos metu kariuomenė:

- saugo valstybės teritoriją, oro erdvę, teritorinius vandenius ir išimtinę ekonominę zoną bei karinius objektus;
- palaiko kovinę parengtį;
- rengiasi ir, Seimui nutarus, savanoriškumo pagrindais dalyvauja taikos operacijose ir misijose už Lietuvos ribų;
- šio skyriaus penktajame skirsnyje numatytais atvejais gali būti pasiūsta padėti civilinei valdžiai.“

11. Pakeisti 18 skyriaus trečiojo skirsnio pavadinimą, 1 dalies pirmajame sakinyje vietoj santrumpos „SKAT“ įrašyti žodžius „Krašto apsaugos savanorių pajėgos (sutrumpintai – Savanorių pajėgos)“, visame skirsnyje vietoj santrumpos „SKAT“ įrašyti terminą „Savanorių pajėgos“, vietoj termino „rinktinės“ įrašyti terminą „vienetai“, vietoj žodžio „Savanoriškosios“ įrašyti žodį „Savanorių“, pakeisti 2 dalį ir šį skirsnį išdėstyti taip:

„TREČIASIS SKIRSNIS KRAŠTO APSAUGOS SAVANORIŲ PAJĖGOS

Krašto apsaugos savanorių pajėgos (sutrumpintai – Savanorių pajėgos) yra sudedamoji kariuomenės dalis. Savanorių pajėgų vadą skiria krašto apsaugos ministras kariuomenės vado teikimu. Savanorių pajėgų vadas pavaldus kariuomenės vadui. Savanorių pajėgų vienetai formuojami kiekvienoje teritorinėje apygardoje. Jų pagrindinė paskirtis – vykdyti gynybos uždavinius savo apygardoje.

Taikos metu Savanorių pajėgų funkcijos yra: savanorių karinis parengimas ir jų dalinių parengimas gynybai savo teritorijoje ir bendriems gynybos uždaviniams vykdyti; savanorių rezervo rengimas; gynybos infrastruktūros ir strateginių objektų apsauga; pagalba katastrofų atvejais. Savanorių tarnybos tvarką, Savanorių pajėgų veiklą bei funkcijas nustato įstatymai.

Savanorių pajėgų daliniai gynybai rengiami bendrai su kitais kariuomenės daliniais, o pasienio apygardose – taip pat su pasienio policijos daliniais.“

12. Pakeisti 18 skyriaus penktojo skirsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Netikėtais ir neatidėliotinais atvejais, kai nusikaltėliai sukelia realų pavojų žmonių gyvybei ar nuosavybei ir reikia padėti vykdyti skubias tokių nusikaltėlių sulaikymo operacijas, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos generalinio komisaro, jo pavaduotojo ar vietos policijos komisariato vadovo raštišku prašymu, civilinei operacinei vadovybei leidus, karinis vienetas operacinio vadovavimo grandinėje esančio vado įsakymu gali būti pasiūstas teikti konkrečiai apibrėžtą, neviršijančią 24 valandų vienkartinę pagalbą policijai teisės aktų nustatyta tvarka. Tokiai operacijai vadovauja Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos generalinio komisaro, jo pavaduotojo ar policijos komisariato vadovo paskirtas pareigūnas. Prireikus pagalbos teikimo policijai trukmė, laikantis tokios pat tvarkos, gali būti pratęsta iki 48 valandų.“

13. 18 skyriaus penktojo skirsnio 5 dalį papildyti žodžiais „ir kiti teisės aktai“ ir šią dalį išdėstyti taip:

„Tokiai operacijai bendrai vadovauja policijos paskirtas vadas. Visais atvejais karinė jėga naudojama minimaliai. Kariuomenės pagalbos teikimo policijai tvarką nustato įstatymai ir kiti teisės aktai.“

14. 21 skyriaus trečiojo skirsnio pirmajame sakinyje vietoj žodžių „Vyriausybės sekretoriato sudėtinė dalis ir yra nuolatinėje parengtyje“ įrašyti žodžius „Ekstremalių situacijų komisijos nuolatinė institucija, turinti Vyriausybės įstaigos statusą“ ir šį skirsnį išdėstyti taip:

„TREČIASIS SKIRSNIS EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ VALDYMO CENTRAS

Ekstremalių situacijų valdymo centras veikia kaip Ekstremalių situacijų komisijos nuolatinė institucija, turinti Vyriausybės įstaigos statusą. Didelio masto gaivalinių nelaimių, technologinių avarių ar katastrofų atvejais jis nedelsiant organizuoja nelaimės stabdymą, žmonių gelbėjimą ir padarinių šalinimą, tam vadovauja. Prireikus Centras civilinės saugos ir gelbėjimo tarnyboms telkia į pagalbą kitoms valstybės institucijoms pavaldžias tarnybas ir techniką, koordinuoja jų veiksmus. Centro funkcijas ir įgaliojimus nustato Vyriausybė. Vyriausybė tvirtina ekstremalių situacijų valdymo planus, kuriuose, kai to reikia, numatomas ministrų vadovavimas gelbėjimo ir pasekmių šalinimo veiksmams.“

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS
